

Iedereen een (t)huis!

**Hoe we dakloosheid fors terugdringen
en dat in de regio Hart van Brabant sámen doen**

Regionaal plan van aanpak dakloosheid 19 december 2023

1. Inleiding

In de aanpak van dakloosheid staat Hart van Brabant voor een forse paradigmashift. Van de ‘opvang en begeleiding’ van dakloze mensen, gaan we naar *preventie* en *Wonen Eerst*. Het is een koerswijziging die start in het besef dat voorkomen heel wat beter is dan genezen.

We kunnen dakloosheid voorkomen, door eerder en vaker dan we nu doen op alarmsignalen te reageren. Dit gaan we doen binnen onze eigen organisatie, maar ook binnen het onderwijs, in de huursector, bij werkgevers en uitzendbureaus. Kernwoord is ‘awareness’: het oppikken van signalen rond ingrijpende problemen van onze inwoners. We weten immers wanneer dreigende dakloosheid op de loer ligt. Bij het plots verliezen van je baan, het ontbreken van een netwerk na een vechtscheiding of relatiebreuk, na ontslag uit jeugdzorg of detentie, tot toenemende psychische problematiek en/of een verslaving, zware schulden etc, etc.

Dakloosheid is echter lang niet altijd te vermijden. Daarom gaat het in deze aanpak óók om *Wonen Eerst*: wanneer iemand zeker is van een dak boven je hoofd en de stress van de dakloosheid achter zich kan laten, komt ruimte om de problemen aan te pakken die tot hun dakloosheid leiden.

Om *preventie* en *Wonen Eerst* stevig te laten starten, komt er een taskforce. Deze taskforce wordt geen denktank, maar een team met doorzettingsmacht en daadkracht om het nieuwe beleid stevig uit te rollen. Een budget van rond een miljoen euro is extra beschikbaar. De gemeente Tilburg neemt het initiatief. Uiteindelijk doen wij het samen met de rest van de stad en de regio.

In het straatbeeld zien we steeds vaker mensen zonder een dak boven hun hoofd. Ze kamperen in auto’s, campings en vakantieparken. Ze zitten in parken en liggen in portieken in de binnenstad. In 2018 klopten bij de Tilburgse daklozenopvang Traverse 700 mensen aan voor hulp. In 2022 waren dat er bijna 1100, waarvan ongeveer de helft in de maatschappelijke opvang terecht kwam. Meer dan duizend mensen per jaar worden op ambulante wijze geholpen, waarmee een groot deel van hen voor dakloosheid wordt behoed. Want het moet worden benadrukt: de aanpak van dakloosheid in Hart van Brabant is al van hoog niveau. We beginnen zeker niet nul. Ook aan kennis en goede wil ontbreekt het niet. Integendeel.

Maar Hart van Brabant stelt zich niet langer tevreden met deze blijvende toename. We veranderen van koers en schalen op.

Vijf tot tien jaar geleden was de groep dak- en thuislozen in Hart van Brabant tamelijk homogeen. De laatste jaren wordt de groep daklozen steeds meer divers. Zo groeit de groep jongeren en ‘economisch daklozen’, waaronder veel dakloze gezinnen. 40 procent van alle getelde dakloze mensen zijn inmiddels kinderen. Daarnaast stijgt ook het aantal dakloze arbeidsmigranten. Zij bepalen het straatbeeld, iets van de laatste jaren.

Het werkelijke aantal daklozen is waarschijnlijk nog veel groter. Dakloosheid is een urgent probleem. En niet alleen in Hart van Brabant. Dakloosheid stijgt in heel Europa en de hele westerse samenleving.

Kunnen we dakloosheid fors terugdringen? Zó fors, dat er over tien, twintig jaar geen dakloosheid meer bestaat? Zoals het nationale actieplan ambieert: geen dakloosheid meer in 2030? Ja dat kán. En dat is dan ook onze ambitie. Het grote voorbeeld is Finland. Heel Finland telde eind jaren ’80 bijna 18.000 daklozen, vandaag zijn het er rond de 2000 en wanneer de trend doorzet, zullen het erin in 2027 nog maar enkele tientallen zijn.

Dat Finland zo succesvol is, komt door een nieuw en radicaal beleid onder de naam *Wonen Eerst*. Radicale invoering van iedereen een woning, is het enige bewezen effectieve model om dakloosheid te beëindigen. Sinds kort staat de Finse aanpak van dakloosheid zowel model voor de officiële Nederlandse aanpak en daarmee ook voor de aanpak die we zullen volgen in de regio Hart van Brabant.

In dit actieplan *Iedereen een (t)huis* werken we deze ambities uit. Hoe we expliciet in actie komen, daarvoor een daadkrachtige taskforce in het leven roepen, we dit samendoen met andere gemeenten in de regio en met onze bekende en minder bekende partners. Dat we fors inzetten op preventie, met

name onder jongeren maar ook onder ‘economisch daklozen’ en arbeidsmigranten. Want voorkomen blijft beter dan genezen. Op dit moment ligt de focus en aandacht voor de aanpak van dakloosheid nog hoofdzakelijk bij de centrumgemeente Tilburg. De komende tijd wordt deze meer verlegd naar alle gemeenten in Hart van Brabant.

Iedereen een (t)huis is een meer dan een plan, *Iedereen een (t)huis* is een ambitie, en een beweging. Onze lat ligt hoog. We beseffen dat maar al te goed. Zo veronderstelt preventie dat we daadwerkelijk in staat zullen zijn om signalen vroegtijdig op te pikken en effectief daarnaar de handelen. En veronderstelt Wonen Eerst dat er ook voldoende woningen zullen komen om daklozen weer aan een dak boven het hoofd te helpen. *Preventie* en *Wonen Eerst* zijn makkelijker gezegd dan gedaan. Deze paradigma-shift is daarmee ook een gezamenlijk leerproces. Maar wie grote resultaten wil bereiken en echt van koers wil veranderen, heeft grote ambities nodig. Bovendien is ambitie nooit meer dan de eerste stap naar succes. De tweede stap is actie. Daarom noemen we *Iedereen een (t)huis* een actieplan.

Er is gekozen voor een weergave op hoofdlijnen en het komen tot focus. Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar voetnoten, bijlagen of kan informatie op verzoek verstrekt worden. De hoofdstukindeling is als volgt:

Hoofdstuk 2: kentering van de dakloosheidproblematiek

Hoofdstuk 3: ambitie, uitgangspunten en dilemma's

Hoofdstuk 4: Iedereen een Thuis – aan de slag

Hoofdstuk 5: wat doen we nu al, versteviging regionale aanpak en acties

Hoofdstuk 6: financiën – begroting actieplan dakloosheid 2024

Hoofdstuk 7: bijlagen

2. Kentering van de dakloosheidsproblematiek

De afgelopen decennia vingen we dakloze mensen op en begeleidden we hen bij herstel ná dakloosheid. We willen dat steeds minder mensen opvang nodig hebben en daarom verstevigen onze preventieve aanpak: het voorkomen van dakloosheid.

De laatste jaren, zo merken we op, wordt de groep dakloze mensen zowel groter als meer divers. Een dakloze is niet enkel meer de man met een supermarkttas die met zijn hond onder een brug ligt te slapen. Dakloosheid is veel breder en vaak ook minder zichtbaar. Door veranderingen in de maatschappij rondom werk, inkomen en zorg die op elkaar ingrijpen hebben we een steeds grotere groep van mensen in een kwetsbare positie. De kans om dakloos te raken is voor deze mensen veel dichterbij gekomen. Het kan iedereen gebeuren en dat zien we dan ook om ons heen.

Dakloosheid is meer dan alleen een zorgopgave. Vandaag de dag is het ook een woon-, arbeidsmarkt- en participatieprobleem. Dakloosheid heeft alles te maken met het hebben en behouden van een woning, van een baan en van bestaanszekerheid. Voldoende geld is een belangrijke randvoorwaarde om het aan te pakken. Wanneer we alleen vanuit zorg blijven redeneren zullen we dakloosheid niet terugdringen. Een paradigmashift is nodig. We moeten inzetten op bestaanszekerheid én op wonen én op werk én op preventie én op het sociale netwerk van mensen. Meer dan we nu weten, moeten we erachter zien te komen wat de cruciale momenten zijn waarop mensen dakloos worden. We moeten ontdekken wat ervoor nodig is om op dat precaire moment in te kunnen grijpen.

Ingrijpen start altijd in het eigen sociale netwerk van de potentiële dakloze, maar kan niet zonder betrokkenheid en verantwoordelijkheid vanuit alle gemeenten en partners. Er zijn afspraken nodig met partners en organisaties die kunnen bijdragen aan het voorkomen van dakloosheid. Dat zijn onder meer werkgevers, uitzendbureaus, verhuurders en het onderwijs. Omdat dakloosheid groeit, moeten we werken aan een brede bewustwording en aan een succesvolle integrale aanpak. Aan een inclusieve stad én een inclusieve regio.

3. Ambitie, uitgangspunten en dilemma's

We zijn ambitieus: in de hele regio HvB gaan we dakloosheid fors terugdringen. Twee principes zijn daarbij van belang. We signaleren in een zo vroeg mogelijk stadium potentiële dakloosheid en gaan er preventief mee aan de slag. Wanneer mensen onverhoopt toch dakloos raken, ligt er een adequate en toekomstbestendige aanpak.

Kern van onze aanpak: de vijf W's:

Wij doen het samen: we werken gezamenlijk aan een integrale aanpak over domeinen en gemeentegrenzen heen.

Wonen: we zetten in op 'wonen eerst' en op een geleidelijke afbouw van de opvang.

Werken of 'Weer Terug' we zetten in op terugkeer naar werk of een terugkeer naar het land van herkomst voor onder meer dakloze EU-burgers.

Werkwijze: we voorkomen dakloosheid met stevige afspraken. Wanneer dakloosheid toch gebeurt, zorgen we voor een passende oplossing.

Winteropvang: we zorgen voor winteropvang voor zogenaamde 'niet-rechthebbenden' en voor passende opvang voor iedereen.

Uitgangspunten

- Wijkgericht en dichtbij
- Inzet op samenredzaamheid
- Opvang is tijdelijk
- Speciale aandacht voor economisch daklozen, jongeren en arbeidsmigranten
- Voldoende personele capaciteit en financiële middelen om dit op te pakken

Dilemma's

In de regio HvB zijn we ambitieus en willen we tegelijkertijd realistisch blijven. We willen keuzes maken die recht doen aan de behoeften van mensen in een kwetsbare positie. Maar we hebben ook te maken met een werkelijkheid die het nastreven van onze idealen en ambities belemmert.

Zo is er een tekort aan betaalbare woningen, met name voor kwetsbare doelgroepen. We zetten daarom intensief in op het vergroten van het woningaanbod en nu al worden hier goede resultaten geboekt. Desondanks zal het aanbod van betaalbare woningen de komende jaren onvoldoende blijven. Ook is het budget voor opvang en hulpverlening onvoldoende om iedereen die zich meldt direct te kunnen helpen en dakloosheid te voorkomen of structureel op te lossen. Binnen het huidige budget moeten nieuwe keuzes worden gemaakt.

De aanpak valt en staat met het hebben van voldoende personele capaciteit. Gelet op de vele taken die nu al bij gemeenten en samenwerkende partners liggen en gezien de krapte op de arbeidsmarkt is dit een uitdaging. We zullen continu afwegingen moeten maken wat haalbaar en realistisch is. Wanneer de dilemma's forse consequenties hebben voor onze inwoners/ het verstevigen van onze aanpak wordt dit voorgelegd aan de bestuurders van de Regio Hart van Brabant.

4. Iedereen een Thuis – aan de slag!

In de regio Hart van Brabant is Tilburg centrumgemeente voor de aanpak dakloosheid. Wat pakt Tilburg op, wat doet de regio?

4.1. Integrale en preventieve aanpak vanuit centrumgemeente Tilburg

Het effectief aanpakken van dakloosheid vraagt meer dan ooit om een breder perspectief dan alleen zorg.

Willen we toenemende dakloosheid een halt toe te roepen dan is er per direct én op lange(re) termijn een integrale aanpak nodig. Die richten we op (blijven) wonen, bestaanszekerheid, participatie en arbeidsmarkt

Het is dus essentieel om in de regio gezamenlijk aan deze opgaven te werken en te kijken naar wat nodig is, zodat dit ook een effect heeft op het voorkomen van opvang. Het gaat zowel om individuele trajecten als om collectieve voorzieningen.

Gebruikmakend van de kennis en deskundigheid van onze inwoners en partners starten we met de ‘Taskforce Iedereen een Thuis’. Daarin zullen onder andere de Tilburgse wethouders Wonen, Arbeidsmarkt/ Participatie en Zorg vertegenwoordigd zijn. Maar ook bestuurders vanuit woningcorporaties, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, ervaringsdeskundigen en uitvoerend medewerkers nemen deel. Op die manier organiseren we doorzettingsmacht én doorzettingskracht. De taskforce werkt aan awareness en breed eigenaarschap van onze ambitie in *Iedereen een (t)huis*. We hebben hier als stad én als regio met alle partners die hier iets in kunnen betekenen een gezamenlijke opgave. De taskforce zoekt in praktische zin naar creatieve aanpakken en maatwerkoplossingen om dakloosheid verder tegen te gaan op basis van de uitkomsten van de Ethostelling (die aantallen daklozen in beeld brengt), de preventiescanner (die laat zien waar kansen en krachten liggen op het gebied van het voorkomen van dakloosheid), signalen uit de regio en goede aanpakken die elders al worden uitgevoerd. We starten in Tilburg. Goede ideeën worden snel uitgerold in de regio.

	Actie	Wanneer	Wie
A.	Opstarten Taskforce	Per direct, 1x per 8 weken	Centrumgemeente Tilburg
B.	Opleveren concrete voorstellen	Continu	Taskforce
D.	Opleveren voortgangsrapportages	1x per kwartaal	Taskforce

4.2. Op welke zaken ligt onze focus

Gelet op het feit dat we te maken hebben aan schaarste in middelen en handen moeten we keuzes maken in onze aanpak. Hieronder staan de acties benoemd die hierin prioriteit krijgen.

A. Speciale aandacht voor economische daklozen, jongeren en arbeidsmigranten

De groep (potentiële) dakloze mensen is zeer divers. Voor een aantal specifieke groepen zijn extra acties nodig om tegemoet te komen aan hun behoeften. Zo zien we in de regio Hart van Brabant een toename van jongeren, economisch daklozen en EU-migranten. Voor deze drie groepen is een meer expliciete aanpak nodig. Voor economisch dakloze inwoners en EU-migranten geldt bijvoorbeeld dat zij, door de landelijke toegankelijkheidsregels, geen toegang hebben tot maatschappelijke opvang. Zij zijn ‘niet rechthebbend’.

	Actie	Wanneer	Wie
	Economisch daklozen		

A.	Innovatieve begeleiding door een mobiel team 'economisch daklozen'. Dit team biedt kortdurend en intensieve begeleiding aan economisch daklozen. Daarnaast ontwikkelen ze nieuwe woon- en maatwerkoplossingen, zowel in de stad als de regio. Ook zorgen zij voor kennisoverdracht aan wijkteams over mogelijkheden voor economisch daklozen. Met deze kennis en dit aanbod kunnen we in een vroegtijdig stadium ingrijpen én erger voorkomen.	Q2 2024	Centrumgemeente, Traverse, wijkteams, woningcorporaties
B.	Creëren van een 'mobiele' inloopvoorziening of het benutten van bestaande voorzieningen voor het bieden van een luisterend oor en het geven van informatie over voorzieningen en ondersteuning voor deze groep.	Per direct	Idem
C.	Inzet op terugkeer naar werk. Hoe kunnen we mensen weer aan een baan helpen? Het regionaal mobiliteitsteam en het werkgeversservicepunt pakken dit op in samenwerking met werkgevers en Traverse.	Per direct	WSP Midden-Brabant, Regionaal mobiliteitsteam, Travers
Jongeren			
D.	We slaan een extra slag in onze aanpak van kwetsbare jongeren. We zetten centrum stedelijk extra in op een: <ul style="list-style-type: none"> - integrale voordeur - het organiseren van support (informeel en formeel) - overgang naar volwassenheid, waarbij helaas nog teveel jongeren op straat belanden o.a. na jeugdzorg - integraal samenwerken Het versterken van de sociale basis door extra capaciteit bij R-Newt, de maatwerkmogelijkheden binnen de HOT-SPOT engemengd wonen Koningsvoorden zijn mooie voorbeelden, waar we op voortborduren	Per direct	Onderwijs, jeugdzorg, R-Newt, Traverse, Gemeente, Toegang Tilburg, Jongerenpunt, Werk en Inkomen, Schuldhulpverlening gemeenten, leerplicht, RMC M-B onderwijs
E.	Begeleiding van R-Newt en/of Traverse voor alle jongeren die dakloos dreigen te worden met speciale aandacht voor jongeren met een andere culturele achtergrond.	Per direct	Traverse, R-Newt, jongerenpunt en onderwijs
F.	Starten met de pilot wonen eerst voor jongeren (project 013). Tien tot vijftien jongeren krijgen zowel een eigen woning, individueel keuzebudget en een netwerk van formele en informele begeleiders.	Q1 2024	Centrumgemeente Tilburg, woningcorporaties Tilburg, R-Newt, jongerenplatform, jongerenpunt, Traverse
Arbeidsmigranten			
F.	Een 'Brabants Migratie Punt' in de stadswinkel in Tilburg, inclusief een mobiel team waar arbeidsmigranten terecht kunnen met ondersteuningsvragen.	Per januari 2024	Centrumgemeente Tilburg
	Aan het Migratiepunt wordt het huurteam (helpt huurders met advies en ondersteuning) en het handhavingsteam op de Wet goed verhuurderschap gekoppeld, Op deze manier kunnen zij een actievere rol spelen voor arbeidsmigranten met woningnood en/of bij misstanden met verhuurders.	Per januari 2024	Centrumgemeente Tilburg

G.	Winteropvang voor niet-rechthebbende dakloze mensen.	Van 20 november 2023 – 1 april 2024	Centrumgemeente Tilburg
H.	<p>Het intensiveren van maatwerk en ondersteuning van dakloze EU-migranten door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het structureel uitbreiden van presentie en ondersteuning door stichting Barka (van 1 naar 2/3 dagen in de week). • Het bieden van de mogelijkheid om meer gebruik te maken van de sanitaire voorzieningen van de winteropvang en maatschappelijke opvang. • Pilot kortdurende opvang: via SMO Traverse drie maatwerkplekken (kortdurende opvang) voor kwetsbare arbeidsmigranten na sluiting winteropvang (ongeveer 40 mensen per jaar). • In aanloop naar ons nieuw beleid kortdurende opvang voor arbeidsmigranten, vangen we arbeidsmigranten gedurende de winteropvangperiode ook overdag op. Met een team van Barka, BMIP, straatdokter, GGD en Novadic Kentron werken we actief aan uitstroom naar werk en/of terugkeer naar land van herkomst. Iedereen die op straat verblijft, wordt hiervoor actief benaderd. • De opgedane kennis zetten we om in nieuw beleid vanaf 2025 en verder, waarbij we ervoor kiezen om tegen de landelijke toegankelijkheidsregels in, arbeidsmigranten toch opvang te bieden. 	Per direct	Centrumgemeente Tilburg, in samenwerking met stichting Barka en Traverse
	<p>Voorkomen van onveiligheid en overlast Door het niet hebben van een (t)huis, geldt voor een aantal inwoners dat zij sneller in een situatie terechtkomen van verwaarlozing, uitbuiting, geweld en criminaliteit. Dit leidt tot een onveilige situatie voor de persoon in kwestie zelf, maar zeker ook voor diens omgeving. Daarnaast wordt het door velen als onprettig ervaren dat, bijvoorbeeld, dakloze mensen in portieken en op bankjes liggen. De afgelopen jaren is de handhavingsaanpak rondom overlast van dakloze mensen in de stad succesvol verschoven van repressief naar meer preventief, integraal en bovenal humaner: Handhaving werkt nauw samen met Stichting Barka, politie en o.a. bemoeizorg om de overlast zo goed mogelijk tegen te gaan. Dit werkt beter en doet meer recht aan humaniteit. Echter, de overlast in de stad wordt grotendeels veroorzaakt door het feit dat arbeidsmigranten geen recht hebben op Maatschappelijke Opvang (muv de winterperiode). De ervaring leert dat tijdelijke opvang voor iedereen, ook niet-rechthebbend, de overlast vermindert. We starten een experiment, waar iedereen tijdelijk, onder voorwaarden, opvang kan krijgen. Zie pilot hierboven.</p>	Per direct	Handhaving, outreachend interventie team, stichting
I.	De eerder benoemde Taskforce kijkt breder naar de doelgroep arbeidsmigranten dan louter opvang. In het zoeken naar oplossingen worden expliciet werkgevers, uitzendbureaus en verhuurders betrokken	Per direct	Ambtelijke en bestuurlijke Taskforce

B. Inzet op wonen eerst en geleidelijke afbouw van de opvang

Wonen Eerst

Wonen Eerst begint met stabiele huisvesting.

Finland is het enige land in Europa dat dakloosheid structureel heeft verminderd, wat met name is gelukt door Wonen Eerst rigoureus toe te passen. In Finland moet iedereen een stabiele woonplek hebben of wordt begeleid naar een dak boven 't hoofd, met indien nodig passende ondersteuning. Wij nemen dit model in Nederland over om te komen tot een thuis voor iedereen.

In 2030 moet niemand meer dakloos zijn. 'Iedereen een Thuis' dat is de landelijke ambitie. Tegelijkertijd zijn we in de regio HvB ook realistisch. De woningmarkt staat onder druk en het is een enorme opgave alle inwoners te huisvesten, waaronder nu ook de mensen die dakloos zijn of dat dreigen te worden.

We gaan pragmatisch aan de slag en zetten 1) in op de doelgroep die hierin prioriteit heeft, de dakloze jongeren. Daarnaast 2) zetten we in op een gezamenlijk traject met woningcorporaties en de maatschappelijke opvang om tot een visie en concrete aanpak te komen.

	Actie	Wanneer	Wie
A.	Project 013 (zie kopje jongeren)	Q1 2024	Centrumgemeente Tilburg, woningcorporaties Tilburg, R-Newt
B.	Starten in de regio met 'Kamers met Aandacht'. Dit is een organisatie die in de regio kamers uit de particuliere sector verhuurt aan kwetsbare jongeren op weg naar hun zelfstandigheid	Q2 2024	Alle gemeenten, o.l.v. projectleider
C.	Opzetten van een dekkend netwerk van tussenvoorzieningen (o.a. logeerwoningen) in de regio. 1. Voorstel en standpuntbepaling 2. Implementatie	Q2 2024 Vanaf Q3 2024	Alle gemeenten Idem
D.	Gezamenlijk met de Maatschappelijke Opvang en woningcorporaties formuleren van visie en aanpak op Wonen Eerst.	Q1 t/m 3 2024	Centrumgemeente, regiogemeenten, Traverse, woningcorporaties

Geleidelijke afbouw van de opvang:

De route naar Wonen Eerst, gaat gepaard met een gefaseerde afbouw van de Maatschappelijke Opvang. Mensen moeten met zo min mogelijk tussenstappen een stabiele woonplek, inclusief ondersteuning kunnen krijgen.

Dit betekent dat de Maatschappelijke Opvang de komende jaren deels, stap voor stap wordt afgebouwd. Dit gebeurt in de wetenschap dat er altijd een vorm van opvang nodig zal blijven. Hierbij zorgen we ervoor dat de opvang niet sneller zal worden afgebouwd dan dat er woonruimte beschikbaar is. De beschikbare opvang is er voor inwoners die niet gebaat zijn bij een woning met begeleiding. Deze opvang zal continu aangepast worden aan de behoefte onder deze groep.

Met de woningcorporaties, de maatschappelijke opvang en zorg/ welzijnspartijen gaan we in 2024 aan de slag met een visie en aanpak hoe we dat willen doen en binnen welke termijn. Dit vraagt om een stevige transformatie naar (extra) woningen, meer (financiële) middelen en een andere procedure aan de voordeur van Traverse. Om dit traject zorgvuldig met elkaar te doorleven en doorlopen, laten we ons inspireren door het Finse model, Nederlandse voorbeelden, maar ook onze eigen ervaringen die we hebben met Wonen Eerst. Het opstellen van een meerjarige businesscase maakt hier onderdeel van uit. De mate waarin deze paradigmashift slaagt, hangt nauw samen met het eerder geschetste dilemma: beschikbaarheid van woningen.

	Actie	Wanneer	Wie
--	--------------	----------------	------------

A.	Het komen tot een gedeelde visie en aanpak over het opbouwen van wonen eerst en het gefaseerd afbouwen van de opvang.	Q2 2024	Alle gemeenten en woningcorporaties in de regio, Traverse
B.	Opstellen meerjarige businesscase	Q3 2024	Idem
C.	Vertaling in prestatieafspraken met de woningcorporaties en subsidieafspraken met de opvangorganisaties	Elk laatste kwartaal van het jaar.	Idem

	Actie	Wanneer	Wie
A.	Herkenbaar aanwezig zijn in wijken en buurten en daadkrachtig anticiperen op (dreigende) onveiligheid en overlast. Door de overlast terug te dringen en door actief en 'outreaching' in te zetten op de ondersteuning van deze mensen is het mogelijk om zorgmijding te doorbreken. In Tilburg wordt dit aangepakt door een combinatie van: intensivering van de inzet van Stichting Barka, straatdokter, GGD en Novadic Kentron, gedeeltelijk dagopenstelling van de winteropvang en pilot kortdurende opvang voor arbeidsmigranten.	Per direct en continu	Handhaving, Politie, BOA's, mobiel team economisch daklozen, bemoeizorg, outreachend interventie team

C. Regionale samenwerking en acties

Lang werd gedacht dat dakloosheid vooral een probleem was van de grote steden. De voorzieningen zijn van oudsher daar gevestigd en de middelen worden vanuit het rijk aan de centrumgemeenten uitgekeerd. Inmiddels weten we wel beter. Dakloosheid komt overal voor. Ook in de kleinere gemeenten.

Gemeente van herkomst (Regio Hart Brabant 2018 – mei 2023)

Jaar	Baarle-Nassau	Dongen	Gilze en Rijen	Goirle	Heusden	Hilvarenbeek	Loon op Zand	Oisterwijk	Tilburg	Waalwijk	Eindtotaal
2018	3	10	14	10	26	3	7	10	502	24	609
2019	2	18	11	8	13	4	9	16	546	30	657
2020	3	12	25	13	11	5	6	15	507	40	637
2021	2	14	15	12	19	8	15	11	609	53	758
2022	3	13	24	17	17	9	7	4	584	58	736
2023 tm mei	9	4	10	9	7		3	5	234	21	302
Eindtotaal	22	71	99	69	93	29	47	61	2982	226	3699

Het is daarom van groot belang dat in de aanpak regionaal wordt samengewerkt. Samenwerking is noodzakelijk in zowel het voorkomen van dakloosheid als in het adequaat handelen wanneer dakloosheid zich desondanks voordoet. De regionale samenwerking in de aanpak dakloosheid wordt daarom flink verstevigd.

- Via de Ethos-telling en de preventiescanner bekijken we welke voorzieningen en aanpakken we op lokaal niveau in kunnen zetten.
- We zorgen voor een dekkend netwerk van tussenvoorzieningen/ logeerwoningen verspreid in de regio, met als doel dat inwoners in de eigen buurt en eigen netwerk kunnen worden opgevangen en zo snel mogelijk weer terug kunnen naar hun eigen (t)huis.
- Tot slot gaan we aan de slag met het inrichten van 'lerende netwerken'. Hoe kunnen we elkaar helpen en van elkaar leren bij de aanpak dakloosheid? Hoe kunnen we leren van goede voorbeelden die elders in het land ontwikkeld zijn? En hoe krijgen we meer beeld en geluid bij de doelgroep (het verhaal achter de dakloze). Vanzelfsprekend maken we daarbij volop gebruik van ervaringskennis en ervaringsverhalen. In 2023 vonden expertmeetings plaats over 'wonen eerst' en dakloosheid onder jongeren. De komende jaren krijgen deze een structureel vervolg.

	Actie	Wanneer	Wie
A.	1. Uitvoeren preventiescanner en resultaten bekend 2. Opstellen lokaal plan van aanpak op basis van de resultaten uit de scanner 3. Uitvoering geven aan plan van aanpak	December 2023 Q1 2024 Q2 2024 en verder	Alle gemeenten HvB Idem
B.	1. Uitvoeren Ethos light telling 2. Resultaten Ethos light telling gereed 3. Vertalen resultaten in plan van aanpak dakloosheid	Q1 en Q2 2024 Oktober 2024 Q4 2024	Alle gemeenten HvB Alle gemeenten HvB Projectleider Tilburg
C.	Continuering van de projectorganisatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang	6x per jaar overleg	Alle gemeenten, o.l.v. projectleider
D.	Opzetten van lerende netwerken en creëren van meer beeld en geluid bij de doelgroep	Q1 2024 en verder	Alle gemeenten, o.l.v. projectleider

D. Monitoren, aan de hand van het plan van aanpak

Omdat Hart van Brabant de ambitie heeft om dakloosheid fors terug te brengen, én we tegelijkertijd ook realistisch zijn; demografische ontwikkelingen, krapte op de woningmarkt, beperkte financiële middelen, wordt in de uitvoering van dit plan van aanpak continu de afweging gemaakt wat haalbaar is. Daarom vinden, wanneer dat nodig is, de nodige bijstellingen plaats (bijvoorbeeld op basis van demografische ontwikkelingen).

Het is van belang om te werken met een jaarcyclus zodat het inzichtelijk is hoe het staat met de realisatie van de doelstellingen en de inzet van de middelen. Welke nieuwe interventies werken, welke niet? Dit houdt concreet in dat voorafgaand aan een nieuw jaar een inhoudelijke en financiële begroting wordt opgesteld. Na afloop van het jaar wordt een jaaroverzicht gepresenteerd waarin de impact van de aanpak wordt toegelicht. Tegelijkertijd is er een landelijk dashboard waarin we onze voortgang kunnen vergelijken met de rest van het land. Daar waar mogelijk leren we van elkaar.

	Actie	Wanneer	Wie
A.	1. Uitvoeren evaluatie plan van aanpak 2. Opstellen begroting	Elk 4 ^e kwartaal	Centrumgemeente Tilburg
B.	Vertalen afspraken in prestatie- en subsidieafspraken	Elk 4 ^e kwartaal	Centrumgemeente Tilburg, Alle gemeenten
C.	Aanlevering landelijk dashboard	2x per jaar, in juni en november	Centrumgemeente Tilburg

5. Wat doen we al, versteviging regionale aanpak en acties

Eind 2022 verscheen het landelijk actieplan aanpak dakloosheid 2023 – 2030 (1). Daarin werden op basis van zes actielijnen concrete doelstellingen en resultaten benoemd. Het plan was een mooie aanzet, maar het ‘echte werk’ moest -en moet- toch vooral op regionaal en lokaal niveau gebeuren. Vandaar dat werd besloten om regionale plannen van aanpak te maken. Vanzelfsprekend zijn deze gebaseerd op de landelijke actielijnen (zie bijlage 2).

5.1 Wat doen we nu al?

Door de introductie van het landelijk actieplan is er nieuwe aandacht en energie voor het terugdringen van dakloosheid. Nogmaals: de ambitie is fors: geen dakloosheid meer in 2030. Gelukkig wordt in de regio HvB niet vanaf nul gestart. De afgelopen jaren is zowel vanuit de centrumgemeente Tilburg als regionaal al intensief ingezet op de principes uit het landelijke actieplan.

Dit leidde onder andere tot meer ‘ambulantisering’ vanuit Traverse (dat wil zeggen: tot directe ondersteuning op het moment dat mensen dreigend dakloosheid zijn), een uitgebreid palet aan woningen en opvangplekken, om de best passende omgeving voor de inwoner om te kunnen werken aan herstel, tot het sneller beschikbaar stellen van woningen voor mensen die uitstromen uit de opvang en tot het beter spreiden van deze uitstroom over de regio. Dat gebeurt door ‘Weer Thuis’ en de ‘matchingstafel’.

Ook is regionaal via de additionele ‘Blokhuismiddelen’ ingezet op vroegsignalering, vroege-interventie en het opzetten van logeerwoningen. Door het groeiend aantal daklozen is het noodzakelijk om hier nog nadrukkelijker op in te zetten en nog meer stappen in te zetten.

Ondanks de landelijke ambitie om in te zetten op Wonen Eerst, zal altijd een vorm van opvang nodig blijven. Daarom is het belangrijk dat de huidige opvang kwalitatief gezien van hoog niveau is en voldoet aan wetgeving en kwaliteitseisen. De afgelopen jaren werd fors geïnvesteerd in de kwaliteit van de huidige opvang. De kwaliteit van opvang in Tilburg is hoog. Traverse vangt op jaarbasis 1000 mensen op in vijf locaties. Traverse is een van de weinige organisaties voor daklozen in Nederland die mensen huisvest in eenpersoonskamers, de vernieuwing van de nachtopvang (een warme, gastvrije en huiselijke omgeving) is ook uniek in Nederland. De kwaliteit van de opvang (voorheen bestond deze uit slaapzalen) is daarmee enorm vooruit gegaan.

De ontwikkeling binnen de opvang de komende jaren

Anno 2023 kent de Maatschappelijke Opvang een breed pallet aan voorzieningen en diversiteit in ondersteuning (housing first, gezinshuizen, werk en woning) voor dreigend daklozen en daklozen. Waarbij er nu plek is voor dagopvang van 25 tot 35 personen, inclusief een aantal ‘nood’bedden naast de ruim 100 Vangnetplekken, werken we vanaf (medio- eind 2024) toe naar dag- en nachtopvang voor iedereen, dus ook voor economisch daklozen én (onder voorwaarden) arbeidsmigranten. Hiermee doen we recht aan de problematiek van dakloze inwoners die op dit moment tussen wal en het schip vallen (geen spoedzoeker en geen recht op maatschappelijke opvang, wél dakloos). Deze ontwikkeling wordt goed gemonitord om te voorkomen dat de openstelling leidt tot niet meer kunnen bedienen van de groep die een dak boven hun hoofd het hardste nodig heeft. Voorwaarden die hierbij van toepassing zijn bijvoorbeeld tijdelijkheid op maat en regiobinding.

1 Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (overheid.nl).

Wat gaan we verder nog doen?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven wat we additioneel per actielijn gaan doen, bovenop de acties die in hoofdstuk 4 staan benoemd.

Opgave	Actie	Wanneer	Wie
Bestaanszekerheid	1. Opstellen plan van aanpak voor het vormgeven van een regionaal dekkend netwerk van laagdrempelige inloop- of steunpunten op buurt- of wijkniveau waarin informatie, advies en ondersteuning kan worden gegeven. (In ieder geval bij financiën, administratie en dreigende dakloosheid).	Q3 2024	Alle gemeenten
	2. Monitoren van het Tilburgse experiment in samenwerking met Kansfonds welk effect gratis geld voor gezinnen (bestaanszekerheid) heeft op dakloosheid. Op basis daarvan wordt bezien welke verdere acties nodig zijn (b.v. regionale uitrol).	Q2 2024	Centrumgemeente Tilburg
Preventie	1. Continueren en indien nodig uitbreiden van begeleiding aan dreigend daklozen om preventieve impact te vergroten: vangnet 'eigen adres' en mobiel team economisch daklozen.	Continu	Tilburg
	2. Opstellen plan m.b.t. voorkomen huisuitzetting particuliere sector, in samenwerking met Traverse, Toegang en Instituut voor publieke waarden. Doel: Verhuurders van de particuliere sector als partner in aanpak tegen dakloosheid.	Q2 2024	Tilburg, i.s.m. Traverse, de toegang en IPW.
Wonen eerst	1. Continueren van de regionale afspraken 'Weer Thuis' over huisvesting van uitstromende cliënten uit de maatschappelijke opvang en de matchings-tafel	Q4 2023	Projectgroep woonzorgvisie
	2. Het opstellen van een urgentieverordening voor aandachtsgroepen zoals opgenomen gaat worden in de nieuwe wet versterken regie op de volkshuisvesting (wordt meegenomen in de regionale woonzorgvisie)	Q4 2024	Idem
Integraal Samenwerken in de uitvoering om dakloosheid te voorkomen	1. In het regionale plan van aanpak IZA (regionale werkagenda zorg) worden afspraken gemaakt hoe het medische en sociale domein beter aan elkaar verbonden kan worden en integraal werken wordt bevorderd	Q4 2023	Projectgroep Iza
	2. Via het IZA transformatieplan Mentale gezondheid wordt de stedelijke FACT+ aanpak (intensieve begeleiding voor mensen met ernstig psychiatrische aandoeningen) verbreed en uitgerold naar de regiogemeenten	Nntb	Alle gemeenten
	3. In de jaarlijkse (prestatie)afspraken met zorgorganisaties en woningcorporaties nemen we de voorwaarde op dat op het gebied van aanpak dakloosheid integraal moet worden samengewerkt	Elk jaar Q4	Alle gemeenten
	4. Het maken van regionale afspraken met betrekking tot snelle realisering van de basis: een brief-	Q1 2024	Centrumgemeente Tilburg

	adres, inkomen en onderdak (zgn. minimale 'basisnorm dienstverlening' bij (dreigende) dakloosheid		
Inzet ervaringskennis	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opzetten van een jongerenpanel die gaat coproduceren aan het beleid en daaruit voortvloeiende acties 2. Het continueren van de regionale samenwerking maatschappelijke opvang via de regiegroep. Hierin zijn cliëntenraden, sociale adviesraden en ervaringsdeskundigen vertegenwoordigd 3. Inzet van ervaringskennis in de Taskforce en bij de lerende netwerken 	<p>Per direct</p> <p>Continu</p> <p>Continu</p>	<p>Centrumgemeente Tilburg</p> <p>Regionale projectleider BW/MO</p> <p>Alle gemeenten</p>
Inzet brede doelgroep	In beeld brengen hoe groot de problematiek is m.b.t LHBTIQ+ doelgroep in relatie tot dakloosheid en op basis daarvan bepalen wat extra nodig is	Q4 2024	Centrumgemeente Tilburg

6. Financiën – begroting plan van aanpak dakloosheid 2024

Onderstaand een overzicht met een inschatting van de kosten voor de uitvoering van het plan in relatie tot het beschikbare budget. Dit betreft de financiële middelen die beschikbaar zijn vanuit het budget van de centrumgemeente Tilburg. In de uitgewerkte adviezen zal per actie een specifieke begroting met dekkingsvoorstel worden opgesteld. Dit geldt ook voor de kosten voor de regiogemeenten, b.v. wanneer het gaat om cofinanciering met betrekking tot de logeerwoningen of de verbeterpunten vanuit de preventiescanner. De kosten voor reguliere personele inzet van gemeenten en betrokken partijen is hierin niet meegenomen. Het gaat hier vooral ook om dat bestaande capaciteit op een andere manier wordt ingezet.

Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma met een detailplanning opgesteld die aan het eind van het jaar zal worden geëvalueerd, zowel inhoudelijke als financieel. Voor het jaar 2025 wordt een nieuwe begroting opgesteld, waarin de uitkomsten van de meerjarige businesscase van de transformatie van opvang naar wonen eerst wordt meegenomen.

Begroting PvA dakloosheid 2024		Budget
Beschikbaar budget 2024		
- Vangnet en Doorgeleiding		€ 811.668
- Crisis en Herstelfonds		€ 143.332
- Fonds Wijkgericht Werken (label inwonersparticipatie)		€ 52.000
Totaal budget		€ 1.007.000
		Kosten
Expertgroep jongeren		€ 52.000
Extra begeleiding (dakloze) jongeren		€ 75.000
Visie afbouw opvang, wonen eerst, businesscase		€ 60.000
Kamers met aandacht		€ 50.000
Logeerwoningen, tussenvoorzieningen		€ 150.000
Inzet ervaringsdeskundigen		€ 10.000
Extra capaciteit t.b.v. taskforce		€ 75.000
Inzet extra 1 FTE		€ 75.000
Regionale inzet vroegsignalering		€ 100.000
Dag-openstelling winteropvang (pilot)		€ 135.000
Intensivering Barka		€ 100.000
Drie maatwerkplekken voor arbeidsmigranten		€ 125.000
Totale kosten		€ 1.007.000

Bijlagen

Bijlage 1 waar hebben we het over?

Wat verstaan we onder dakloosheid en maatschappelijke opvang

- Dakloosheid
Het gebrek aan volwaardige huisvesting. Niet alleen de feitelijke dakloosheid, maar ook mensen die geen veilig eigen (t)huis hebben.
- Maatschappelijke Opvang
Tijdelijk verblijf voor mensen zonder dak boven hun hoofd, gekoppeld aan zorg en begeleiding en/of het verhelpen van een crisis. In de regio HvB wordt dit Vangnet en doorgeleiding genoemd. Het Vangnet richt zich op de mensen waarbij sprake is van een ernstige situatie op meerdere levenssterreinen, onveilige situatie of ernstige overlast, een onstabiele hulpverleningssituatie en/of mensen die niet in staat zijn om de problemen zelf op te lossen.

Dakloosheid in de regio HvB – categorieën -

De daklozen in onze regio kunnen we indelen in twee categorieën.

1. De eerste categorie zijn 'rechthebbenden': dat zijn doorgaans mensen met een Nederlandse nationaliteit die gebruik kunnen maken van onder meer het recht op daklozenopvang, eventueel gevolgd door het toewijzen van een woning, zorg en ondersteuning. Ondanks de toename van het aantal dakloze inwoners, worden vrijwel al deze mensen op dit moment ondersteund om verdere escalatie van problemen te voorkomen (schuldhulpverlening, werk en inkomen etc). Niet met een woning helaas. Een groep die meer en meer in het oog springt, zijn economisch daklozen. Dit is een groep dakloze mensen, die geen (zware) zorgvraag heeft, maar bijvoorbeeld door echtscheiding of verlies van inkomen hun woning verliest en niet in staat is weer eigen woonruimte te vinden. De groei van deze groep zien we ook terug in de regio. Deze groep komt niet (direct) in aanmerking voor maatschappelijke opvang.
2. De tweede categorie zijn 'niet-rechthebbenden'. Dat zijn vrijwel allemaal dakloze Oost-Europese arbeidsmigranten, maar ook economisch daklozen. Zij hebben formeel geen recht op daklozenopvang en kunnen al evenmin doorstromen naar een woning. Dan zijn er nog enkele individuen 'overige' die er voor lijken te kiezen om op straat te verblijven.

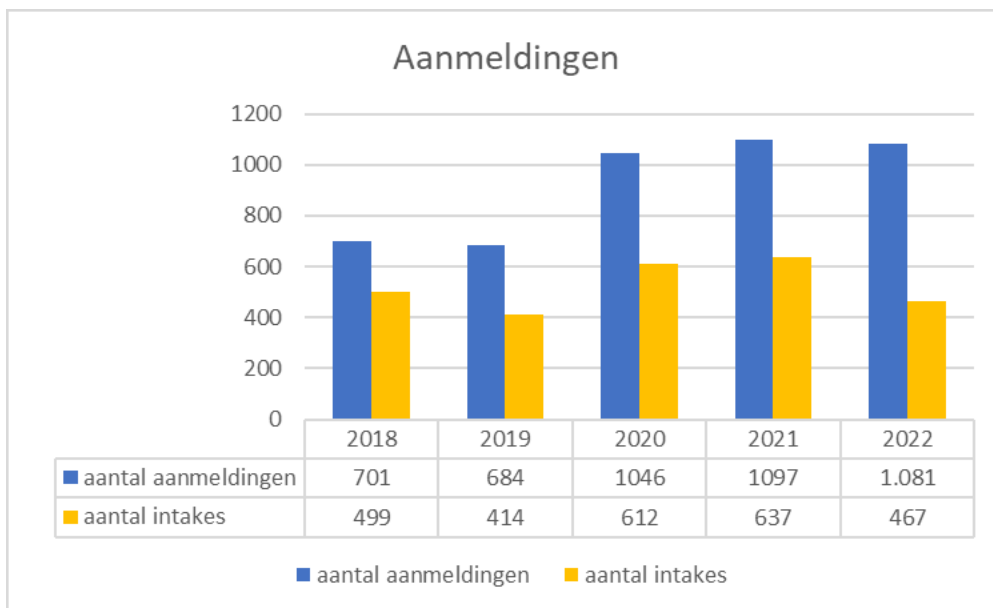
Dakloosheid in de regio – de cijfers -

In Europa, in Nederland en daarmee ook in onze regio groeit de dakloosheid. Op jaarbasis vangt Traverse nu ongeveer 1000 dakloze mensen op. 168 mensen staan op de wachtlijst bij Traverse. Ondanks dat deze inwoners op de wachtlijst staan voor de maatschappelijke opvang, hebben zij een dak boven hun hoofd: zij verblijven tijdelijk binnen hun eigen netwerk, of tijdelijk in een hotel/ camping etc. Naar schatting leven rond de 50-60 mensen op straat, waarvan er 40 Oost-Europese arbeidsmigranten zijn, daarvan maakt 20 (tot op heden) gebruik van de winteropvang. Het is ook de groep arbeidsmigranten, die het meest opvalt in het straatbeeld, de meeste overlast veroorzaken en niet de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om uit de dakloosheid te komen.

Een aantal bevindingen/ conclusies uit de jaarcijfers van Traverse

- Het aantal aanmeldingen is vanaf 2018 fors toegenomen. De laatste twee jaar is een stabilisatie zichtbaar. De verwachting is dat de aantallen in 2023 weer gaan stijgen.
- Het aantal aanmeldingen stijgt in 2023 ten opzichte van 2022. Opvallend is een stijging in het aantal gezinnen.
- Het aantal jongeren in de opvang stijgt, maar niet percentueel t.o.v. het totaal aantal aanmeldingen (dit blijft gelijk)
- De wachtlijst schommelt sinds begin 2023 rond de 200 cliënten

- De meeste daklozen hebben Tilburg als gemeente van herkomst. Toch laat het overzicht zien dat dakloosheid niet alleen een probleem is van de grote steden. Ook vanuit de regiogemeenten meldt een groot aantal daklozen zich bij traverse.

Bijlage 2 leidende principes

Hieronder een overzicht van de leidende principes landelijk en regionaal.

Actielijnen

Bijlage 3 Bestaande regionale kaders irt aanpak dakloosheid

Bestaande regionale kaders

1. Algemene kaders sociaal domein HvB (strategische meerjarenagenda Hart van Brabant)

- meedoen: iedereen doet volwaardig mee
- de ondersteuningsbehoefte van de inwoners is leidend
- één huishouden, één plan, één coördinator, één budget
- de veiligheid van inwoners vormt altijd de ondergrens

2. Leidende principes aanpak dakloosheid

- kaders benoemd bij 1
- leidende principes landelijk actieplan
- dakloosheid wordt voorkomen; niemand slaapt op straat
- escalaties worden voorkomen en crisissituaties gestabiliseerd
- overlast en onveilige situaties worden voorkomen
- hulpverlening is duurzaam effectief en gericht op herstel